

Naantalin kaupunki
Velkuan koulun tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnitelma 2026–2029

Sisällys

1.	Johdanto	3
2.	Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö	4
3.	Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet	5
3.1	Opetuksen järjestäminen	5
3.2	Opintosuoritusten arviointi	6
3.3	Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide	6
3.4	Etninen tausta, kansallisuus ja kieli	6
3.5	Seksuaalinen suuntautuminen	7
3.6	Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy	7
3.7	Vammaisuus ja terveydentila	7
4.	Toiminta ennaltaehkäisevissä toiminnoissa ja syrjintä- sekä häirintätapauksissa	8
5.	Lukuvuosisuunnitelmassa mainittua	9

1. Johdanto

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa kouluja ja oppilaitoksia laatimaan tasa-arvosuunnitelman myös perusopetusta antavissa oppilaitoksissa. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että kouluilla ja oppilaitoksilla pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja että kouluissa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä.

Tasa-arvon edistäminen kouluissa tarkoittaa sitä, että oppilaita kohdellaan tasapuolisesti ja syrjimättömästi koulupäivän kaikissa tilanteissa. Koulussa laadittava tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka ennaltaehkäisee sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä koulun arjessa. Tavoitteena on myös, että tulevaisuudessa ihmiset jakautuisivat sukupuolesta riippumatta eri tehtävätasolle ja ammatteihin nykyistä tasaisemmin kykyjensä ja taipumustensa mukaan.

Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa koulussa ei saa esiintyä syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn, kuten iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työlaainsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltä eri elämänalueilla.

Tasa-arvon edistämässä ei ole kyse vain oikeudenmukaisuuden toteuttamisesta, vaan myös edellytysten luomisesta viihtyisän ja motivoivan oppimisympäristön syntymiseksi. Kun kaikkien osaamista ja työtä arvostetaan oikeudenmukaisesti, edistää se oppilaiden hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä.

Tavoitteena on tasa-arvoinen, yhteistyökykyinen sekä tuloksekas työympäristö, jossa tasa-arvo on osa koko toimintakulttuuria. Tasa-arvon edistäminen on kaikkien koulun jäsenten velvollisuus. Erityisesti koulun johdon ja henkilökunnan sitoutuminen tasa-arvoa edistäviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin on tärkeää. Tasa-arvosuunnitelman perimmäinen tarkoitus on, että tasa-arvoajatus ja -tavoite saataisiin luontevasti sisällytettyä kaikkeen koulun toimintaan.

Koulun toiminnan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi keskeisiä kehittämisalueita ovat

- syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen
- toiminnan ja käytäntöjen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi ja yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteutuminen
- osallisuuden lisääminen.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaikeuttaviin asenteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Syrjivät asenteet ovat usein tiedostamattomia ja syrjivät rakenteet vaikeasti havaittavissa. Ilman asenteellisia muutoksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehtävät toimenpiteet jäävät vaikutukseltaan pinnallisiksi ja lyhytkestoisiksi.

Tätä suunnitelmaa täydentävät opiskeluhoitosuunnitelma ja lukuvuosisuunnitelma.

2. Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014) 5a§

5 § (30.12.2014/1329)

Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

5 a § (30.12.2014/1329)

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325

6 §

Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

3. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet

3.1 Opetuksen järjestäminen

Opetussuunnitelman perusteissa todetaan:

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti kaikkia oppilaita eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolien moninaisuuksista. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Naantalin perusopetuksen kouluissa huolehditaan, että oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetuksessa käytettävät työvälineet, työaineet ja oppimateriaalit ovat kaikkien saatavilla. Mikäli opetukseen sisältyy retkiä tai opintokäyntejä, jotka ovat maksullisia, varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua varallisuudesta huolimatta. Oppilaalla on oikeus saada myös maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhoito sekä laissa määritelty opintososiaaliset edut ja palvelut. Opiskeluhoiton palveluiden tulee olla yhdenvertaisesti saavutettavissa riippumatta siitä, missä koulussa oppilas opiskelee.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Kaikissa kouluissa noudatetaan KiVa-koulu ohjelmaa. Ohjelma tarjoaa koulun henkilökunnalle tietoa kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta sekä pyrkii sitouttamaan kaikki koulun aikuiset kiusaamisen vastaiseen työhön. Sen avulla varmistetaan, että kouluissa puututaan kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään ja kasvatetaan oppilaita, jotka eivät kiusaa muita. Kouluissa toteutetaan myös vuosittain kiusaamiskyselyt (esim. KiVa-koulu).

Koulun aikuisten toiminnassa otetaan huomioon oppilaan edun ensisijaisuus, oppilaan oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi sekä oppilaan näkemysten kunnioittaminen.

Vaikka opetus on mahdollisimman sukupuolineutraalia eli oppilaiden sukupuoleen kiinnitetään mahdollisimman vähän huomiota, otetaan opetuksessa myös huomioon ns. sukupuolisensitiivisyys eli tavoitteena on tunnistaa oppilaiden erilaiset tarpeet eri ikä- ja kehitysvaiheissa. Opiskeluolot järjestetään sellaisiksi, että ne sopivat kaikille oppilaille. Oppilaita tulee kannustaa löytämään omat henkilökohtaiset vahvuutensa.

3.2 Opintosuoritusten arviointi

Arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan oppilaille. Oppilaan ikä huomioiden oppilasta ohjataan asettamaan itse tavoitteita omalle oppimiselleen. Arvioinnissa ei verrata oppilaiden suorituksia toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin tulee olla oppimista ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja opettajan on annettava oppilaalle jatkuvaa palautetta hänen edistymisestään. Oppilaalle on annettava mahdollisuus osoittaa osaamistaan erilaisilla tavoilla. Käyttäytyminen arvioidaan erikseen, eikä oppilaan käytös vaikuta yksittäisestä oppiaineesta saatavaan arvosanaan. Oppilaalla on oikeus saada tietoa opettajalta arviointiperusteiden soveltamisesta häneen. Perusopetuksen päättöarvosanat annetaan yhdenvertaisin perustein. Koulun sisällä on yhtenäinen arviointikulttuuri.

3.3 Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide

Syrjintä vakaumuksen perusteella on laissa kielletty. Kiellettyä on myös oman syrjivän käytöksen perusteleminen vakaumuksella. Syrjintä vakaumuksen perusteella tarkoittaa ihmisen elämäkatsomuksellisten arvojen loukkaamista. Naantalin perusopetuksen kouluissa kunnioitetaan ihmisten erilaisia elämäntapoja ja – arvoja. Ilmapiiri on erilaisia vakaumuksia kohtaan avoin ja erilaisiin vakaumuksiin suhtaudutaan yhdenvertaisesti. Koska epäkunnioittava suhtautuminen toisen vakaumukseen saattaa johtua tietämättömyydestä ja ennakkoluuloista, pyritään järjestämään mahdollisuuksia tutustua erilaisiin arvomaailmoihin. Koulussa voi vierailla tasapuolisesti eri elämäkatsomuksellisia mielipiteitä edustavia vieraita, kuten esimerkiksi uskonnollisten seurakuntien ja yhdistysten edustajia sekä yhteiskunnallisia järjestöjä. Virallisessa tiedotuksessa ja henkilökunnan antamassa neuvonnassa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia ja erilaisia arvopohjia. Ruokailussa otetaan huomioon vakaumukset sekä erityisruokavaliot.

3.4 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Etnisestä taustastaan, kansallisuudestaan tai kielestään riippumatta kaikki ovat yhdenvertaisia. Oppilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden oikeutta etniseen ja kulttuuriseen identiteettiin kunnioitetaan. Rasismia ja etnistä syrjintää ei sallita. Tavoitteena on, että syrjintä ehkäistään jo ennalta. Syrjintätapaukset tunnistetaan ja niihin puututaan välittömästi. Monimuotoisuutta arvostavaa ja keskustelevaa toimintakulttuuria kehitetään sekä tuetaan tasa-arvoista kohtaamista ja vuorovaikutusta. Pyritään huolehtimaan tulkkipalveluista, jotta esimerkiksi koulun ja kodin yhteistyötä voidaan toteuttaa oppilaan huoltajan äidinkielestä huolimatta. Erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja sallitaan ja hyväksytään. Monikulttuurisuutta pidetään positiivisena resurssina, johon erilaiset ihmiset tuovat täydentävää osaamista.

3.5 Seksuaalinen suuntautuminen

Naantalin perusopetuksen kouluissa moninaiselle sukupuolen tai sukupuoli-identiteetin ilmaisulle ja sukupuoli-identiteetin kehittymiselle ja sen pohtimiselle annetaan tilaa ja aikaa. Oppilaan, henkilökuntaan kuuluvan ja vierailijan seksuaalista suuntautumista kunnioitetaan. Seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää ei sallita. Erilaisten ihmisten kohtaamisen ja arvostamisen kulttuuria tuetaan ja edistetään. Hyväksyvää, avointa ja sallivaa ilmapiiriä rakennetaan tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Oppilaat ja henkilökunta ottavat toiminnassaan ja tiedotuksessaan huomioon seksuaalisen moninaisuuden. Seksuaalisesta moninaisuudesta kerrotaan ja keskustellaan oppitunneilla osana opetusta.

3.6 Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta. Seksuaalisella häirintä aiheuttaa usein uhkaavan, nöyryyttävän tai ahdistavan ilmapiirin. Sillä on yhtymäkohtia kiusaamiseen, mutta häirinnän ei tarvitse aina olla ilkeämielistä. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi. Seksuaalinen häirintä voi olla esim.

- vihjailevia eleitä tai ilmeitä
- härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautuksia tai kysymyksiä
- pornoaineiston esille asettamista, seksuaalisesti värittyneitä kirjoitettuja viestejä, puhelinsoittoja, somessa käytäviä keskusteluita tai sähköposteja
- fyysistä koskettelua, seksuaalisväritteisiä ehdotuksia tai vaatimuksia
- Siihen voi liittyä myös seksuaalista väkivaltaa, esimerkiksi raiskaus tai sen yritys.

Kaikkien Naantalin perusopetuksen kouluissa opiskelevien tai työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää, ei henkistä eikä fyysistä, suvaita. Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan. Jos oppilas on joutunut sukupuolisen häirinnän kohteeksi, tulee tämä ilmaista häiritsijälle ja mikäli tämä ei auta, tulee ilmoittaa asiasta opettajalle tai rehtorille. Tiedon saatuaan koulu ryhtyy poistamaan ongelmaa käytettävissään olevin keinoin. Toimenpiteet valitaan tapauskohtaisesti. Vakavimmat tapaukset ovat aina rikoksia ja niiden selvittely kuuluu poliisille.

3.7 Vammaisuus ja terveydentila

Ketään ei syrjitä vamman tai terveydentilan perusteella. Ihmisen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista, on sitten kyse psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta tai vammasta. Oppilaalla (ja henkilökuntaan kuuluvalla) on oikeus päättää, mitä hän kertoo yhteisönsä henkilöille terveydentilastaan tai vammastaan. Asiasta sovitaan aina oppilaan huoltajan kanssa. Koulussa tehdään mahdollisuuksien mukaan erityisjärjestelyjä tai opiskelupaikka osoitetaan kouluun, jossa erityisjärjestelyt ovat mahdollisia. Näistä sovitaan erikseen asianomaisen kanssa. Esteettömyys (portaat, hissit, ovet, wc-tilat, valaistus, hälyä ja kaikua vaimentavat materiaalit) varmistetaan suunniteltaessa uusia rakennuksia tai peruskorjattaessa vanhoja tiloja.

4. Toiminta ennaltaehkäisevissä toiminnoissa ja syrjintä- sekä häirintätapauksissa

Ennalta ehkäisevät toimintamallit

- Jokaisessa luokassa keskustellaan ennaltaehkäisevästi sekä aina tarpeen tullen tasa-arvoon, syrjintään ja häirintään liittyvistä asioista oppilaiden ikätaso huomioiden.
- Erityisesti kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden sopeutumiseen osaksi kouluyhteisöä.
- Kiusaamistapausten käsittelyyn on selkeät toimintaohjeet, jotka ovat myös tämän suunnitelman liitteenä.
- Hyvinvointitiimi (= hyvinvointiopettaja ja tiimiin lukuvuosittain valittava koulunkäynninohjaaja sekä oppilaskunnan hallitus) suunnittelee ennaltaehkäiseviä toimintoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi.
- Muita ennaltaehkäiseviä toimintojamme: opiskeluhuollon palvelut, kuraattorin pitämät hyvinvointitunnit, hyvinvoinnin edistäminen koko koulumme yhteisenä monialaisena oppimiskokonaisuutena/ teemapäivinä, teemavälitunnit (lukuvälkkä, kässävälkkä, kausiliikuntavälkkä, lautapelivälkkä ja välkkärivälkkä), oppilaskuntatoiminta, ja koulu-pt-toiminta.

Häirinnän ehkäiseminen

Häirintää pyritään ennaltaehkäisemään seuraavin toimenpitein:

- Jokaisessa luokassa keskustellaan häirintään liittyvistä asioista.
- Erityisesti kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden sopeutumiseen.
- Koululla on kiusaamistapausten käsittelyyn selkeät toimintaohjeet.
- Hyvinvointitiimi suunnittelee ennaltaehkäiseviä toimintoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi.

Häirintään puuttuminen

- Ensisijaisena vastuuhenkilönä on opettaja tai toiminnasta vastuussa oleva ohjaaja (aamu- ja iltapäiväkerhot), joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana. Aina tarvittaessa mukaan asian selvittelyyn pyydetään luokanvalvoja ja/ tai rehtori. Vähintään heitä informoidaan tapahtuneesta.
- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku.

Tarvittaessa

- Kirjataan tapahtumat.
- Järjestetään osapuolien kuuleminen ja sovitaan, että häirintä loppuu ja tehdään selväksi, mitä tapahtuu jatkossa, jos sopimus ei pidä.
- Sovitaan seurannasta.
- Ilmoitetaan asiasta vakavuusasteen mukaan huoltajalle, koulun opiskeluhuoltohenkilöstölle, koulukuraattorille jne.
- Suoritetaan mahdolliset rankaisutoimet.
- Opiskeluhuolto huolehtii, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen. Mikäli kyseessä on laajempi ilmiö, päätetään yhteisistä toimintatavoista.
- Seurataan, toistuuko tilanne.

- Jos tilanne toistuu, pyydetään tekijän huoltajat tulemaan koululle ja selvittämään tilannetta ja pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi. Vakavammissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

5. Lukuvuosisuunnitelmassa mainittua

Koulut arvioivat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista lukuvuosisuunnitelmassa. Koulun toiminnan kehittämiseen tähtäävä suunnitelmallinen sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävä työ tehdään yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Oppilaiden osallistuvat koulussa tehtävään suunnitelmalliseen työhön lasten ikä ja kehitys huomioiden. Koulun velvollisuus on selvittää, miten oppilaat kokevat tasa-arvon toteutuneen omassa koulussaan.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden seuranta ja kartoitus on osa Naantalin kaupungin perusopetuksessa toteutettavaa systemaattista laatutyötä.

Velkuan koulussa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Lukuvuoden aikana arvioidaan yhdenvertaisuuden toteutumista koulun toiminnassa (opecokoukset, opiskeluhuoltoryhmän kokoukset, oppilaskunnan hallituksen ja hyvinvointitiimin kokoukset) ja arvioinnin pohjalta tehdään tarvittaessa toimenpiteitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Asiaa käsitellään myös vanhempainyhdistyksen kokouksissa sekä oppilaskunnan kanssa. Henkilökunnan osalta asioita käsitellään myös kehityskeskusteluissa. Sukupuoleen perustuvaa häirintää ja kiusaamista ei hyväksytä missään muodossa. Rasisminvastaisuus sisältyy kaikkeen opetukseen.

LIITE 1

Ohje kiusaamistilanteissa toimimiseen

Velkuan koulussa on nollatoleranssi kiusaamiselle, häirinnälle ja väkivallalle. Kiusaaminen on toistuvaa, tahallista pahan mielen aiheuttamista. Myös yksittäisiin väkivallantekoihin tai häirintään puututaan välittömästi.

1. Jos sinua kiusataan

- **Sano heti ei:** Kerro kiusaajalle selkeästi, että hänen toimintansa tuntuu pahalta ja pyydä häntä lopettamaan.
- **Lähde pois:** Älä jää tilanteeseen yksin.
- **Kerro aikuiselle:** Kerro asiasta heti välituntivalvojalle, opettajalle tai kotona vanhemmille. Kertominen ei ole kantelemista, vaan itsensä puolustamista.

2. Jos näet muiden kiusaavan

- **Älä mene mukaan:** Älä naura, kannusta tai jaa loukkaavaa materiaalia somessa.
- **Puolusta kaveria:** Jos uskallat, sano kiusaajalle, että tuo ei ole oikein.
- **Hae aikuinen paikalle:** Mene heti kertomaan opettajalle tai muulle koulun aikuiselle.

3. Vinkkejä huoltajille

- **Kuuntele ja usko:** Jos lapsi kertoo kiusaamisesta, pysy rauhallisena ja kuuntele häntä. Kiitä lasta siitä, että hän kertoi asiasta.
- **Ole yhteydessä kouluun:** Ota matalalla kynnyksellä yhteys luokanvalvojaan. Koulu tarvitsee tiedon voidakseen puuttua asiaan koulupäivän aikana.
- **Koulumatkat ja vapaa-aika:** Huoltajat kantavat päävastuun vapaa-ajalla ja koulumatkoilla tapahtuvasta kanssakäymisestä. Koulu on kuitenkin velvollinen ilmoittamaan huoltajille tietoonsa tulleesta koulumatkakiusaamisesta ja auttaa sen selvittämisessä.

4. Näin koulu toimii

1. **Puuttuminen:** Jokaiseen tietoon tulleeseen tapaukseen puututaan heti. Päävastuu asian selvittämisessä on luokanvalvojalla. Rehtori on tarvittaessa apuna.
2. **Selvittäminen:** Osapuolia (kiusattu, kiusaaja, todistajat) kuullaan yksitellen ja tarvittaessa yhdessä. Tilanteessa kartoitetaan heti myös tarvittava oppilashuollon (esim. kuraattori) tuki molemmille osapuolille. Selvittäminen kirjataan KiVa-koulun lomakkeille.
3. **Ilmoittaminen:** Luokanvalvoja tai rehtori ilmoittaa tapahtuneesta kaikkien osapuolten huoltajille.
4. **Seuranta:** Sovituista asioista pidetään kiinni ja tilanteen kehittymistä seurataan sovitun ajan. Seuranta kirjataan KiVa-koulun lomakkeille.
5. **Jatko-toimet:** Jos kiusaaminen jatkuu, käytetään kurinpitokeinoja ja tarvittaessa tehdään yhteistyötä oppilashuollon, sosiaalitoimen tai poliisin kanssa.

5. Digitaalinen kiusaaminen ja sosiaalinen media

Digitaalinen kiusaaminen on usein näkymätöntä aikuisille, mutta se on yhtä väärin kuin kasvokkain tapahtuva kiusaaminen. Se voi olla esimerkiksi ryhmistä sulkemista, ilkeitä kommentteja, yksityisten tietojen levittämistä tai muokattuja kuvia.

Jos kohtaat digitaalista kiusaamista:

- **Älä vastaa samalla mitalla:** Älä lähde mukaan väittelyyn tai haukkumiseen. Se vain ruokkii kiusaajaa.
- **Ota todisteet talteen:** Ota kuvakaappaus viesteistä, kommentteista tai kuvista. Ne ovat tärkeitä todisteita asian selvittämisessä.
- **Estä ja ilmianna:** Käytä sovellusten omia toimintoja kiusaajan estämiseksi ja sisällön poistamiseksi.
- **Kerro heti aikuiselle:** Digitaalinen kiusaaminen ei lopu vaikenemalla. Kerro huoltajalle tai opettajalle, vaikka pelkäisit oman puhelimesi käytön rajoittamista.

Vinkkejä huoltajalle digikiusaamistilanteessa:

- **Ole kiinnostunut:** Kysy lapselta säännöllisesti, mitä somessa ja WhatsApp-ryhmissä kuuluu.
- **Älä rankaise kertomisesta:** Jos lapsi kertoo kiusaamisesta, älä ota puhelinta pois "rangaistuksena". Se voi estää lasta kertomasta jatkossa.
- **Tarkista asetukset:** Auta lasta asettamaan profiilit yksityisiksi ja käykää läpi, ketkä voivat nähdä hänen päivityksensä.
- **Ole yhteydessä muihin vanhempiin:** Jos kiusaaminen tapahtuu luokan yhteisessä ryhmässä, ota asia puheeksi muiden huoltajien kanssa rakentavasti.
- **Laiton sisältö:** Jos kyseessä on vakava uhkailu, kiristys, kunnianloukkaus tai laiton kuvien levittäminen, ole yhteydessä poliisiin.

Koulun rooli digikiusaamisessa:

Vaikka somessa tapahtuva kiusaaminen tapahtuisi vapaa-ajalla, se heijastuu aina koulupäivän ilmapiiriin ja turvallisuuteen. Koulu selvittää asiaa yhteistyössä kotien kanssa varmistaakseen oppilaalle perusopetuslain mukaisen turvallisen oppimisympäristön koulupäivän ajaksi.

LIITE 2

VELKUAN KOULUN **PUNAINEN KORTTI KIUUSAAMISELLE – TOIMINTAOHJEET TIIVIISTI**

Velkuan koulussa jokaisella on oikeus turvalliseen koulupäivään ja koulumatkaan.

Kiusaamiseen puututaan aina.

Oppilaalle: Mitä teet, jos huomaat kiusaamista?

1. **Sano Ei:** Jos vain pystyt, sano selkeästi, että lopeta, tuo tuntuu pahalta.
2. **Älä jää yksin:** Poistu tilanteesta ja mene muiden luo.
3. **KERRO AIKUISELLE:** Kerro heti välituntivalvojalle, muulle opettajalle tai koulunkäynninohjaajalle tai kotona. Kertominen ei ole kantelemista, vaan avun hakemista.
4. **Älä ole yleisöä:** Älä naura, kannusta tai jaa ilkeitä viestejä somessa. Puolusta kaveria tai hae apua.

Jos kiusaaminen tapahtuu somessa tai puhelimesta:

- **Ota kuvakaappaus:** Tallenna todisteet viesteistä tai kuvista.
- **Estä kiusaaja:** Käytä sovelluksen esto- ja raportointitoimintoja. Pyydä aikuiselta apua tähän.
- **Kerro aikuiselle:** Älä jää yksin ilkeiden viestien kanssa.

Huoltajalle: Miten tuet lastasi?

- **Kuuntele ja usko:** Pysy rauhallisena ja kiitä lasta siitä, että hän kertoi asiasta.
- **Ota yhteys kouluun:** Ilmoita kiusaamisesta heti luokanvalvojalle tai rehtorille, vaikka se tapahtuisi koulumatkalla tai somessa.
- **Sovi jatkosta:** Koulu selvittää tilanteen osapuolten kanssa. Seuraa tilannetta kotona ja raportoi koululle, jos kiusaaminen jatkuu.

Koulun toimintavastuu:

- Puutumme jokaiseen tietoon tulleeeseen tapaukseen viipymättä.
- Kuulemme kaikkia osapuolia ja olemme yhteydessä koteihin.
- Tarjoamme oppilashuollon tukea ja seuraamme tilannetta, kunnes kiusaaminen on todistettusti loppunut.

Koulumatkat ovat huoltajan vastuulla, mutta koulu on velvollinen ilmoittamaan huoltajille tietoonsa tulleesta koulumatkakiusaamisesta ja auttaa asian selvittämisessä.